

ABC

upadłości konsumenckiej

opracowanie: Viviana Pia Wylonk - aplikant radcowski

Fundacja Rozwoju Ziemi Oleckiej

Publikacja współfinansowana ze środków Powiatu Szczyńskiego

FUNKCJE POSTĘPOWANIA UPADŁOŚCIOWEGO

- **Oddłużeniowa** polega na umorzeniu w całości lub części długów konsumenta w stosunku do wierzycieli
- **Windykacyjna** polega na odzyskaniu należności od niewypłacalnego konsumenta przez jego wierzycieli

SŁOWNICZEK POJĘĆ

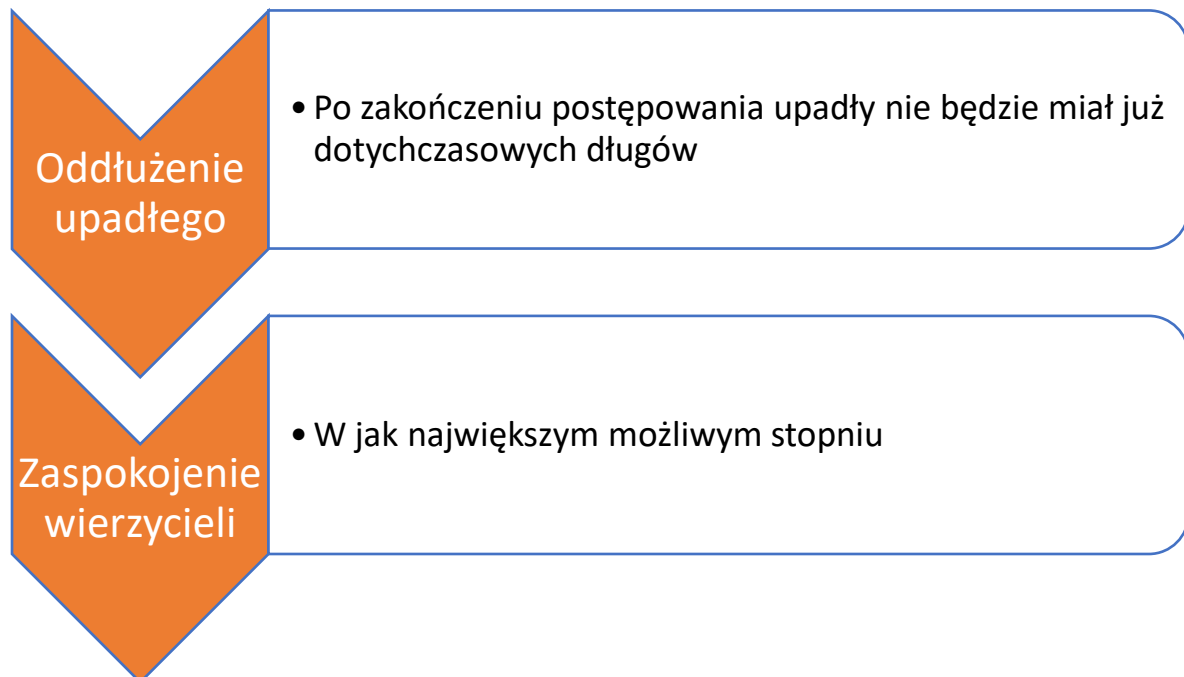
- **upadłość konsumencka** – postępowanie sądowe przewidziane dla osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej, którzy stali się niewypłacalni,
- **niewypłacalność**- stan, w którym dłużnik utracił zdolność do wykonywania swoich wymagalnych zobowiązań pieniężnych, przy czym istnieje domniemanie powstania stanu niewypłacalności, jeżeli opóźnienie w wykonaniu zobowiązań pieniężnych przekracza trzy miesiące,
- **upadły** – osoba (dłużnik) wobec której wydano postanowienie o ogłoszeniu upadłości na skutek stwierdzenia jej niewypłacalności i uwzględnienia wniosku o ogłoszenie upadłości
- **wierzyciel** - osoba, która może żądać spełnienia świadczenia od innej osoby (dłużnika – dalej upadłego),
- **syndyk** – jest to osoba powoływana w przypadku ogłoszenia upadłości; niezwłocznie obejmuje majątek upadłego, zarządza nim, zabezpiecza go przed zniszczeniem, uszkodzeniem lub zabraniem go przez osoby postronne oraz przystępuje do jego likwidacji; w sprawach dotyczących masy upadłości dokonuje czynności w imieniu własnym na rachunek upadłego (m.in. może zawierać umowy); po ogłoszeniu upadłości syndyk niezwłocznie przystępuje do spisu inwentarza i oszacowania masy upadłości oraz sporządzenia planu likwidacyjnego; w toku postępowania upadłościowego składa sędziemu-komisarzowi sprawozdania ze swojej działalności
- **sędzia-komisarz** – m.in. kieruje tokiem postępowania upadłościowego, sprawuje nadzór nad czynnościami syndyka, oznacza czynności, których wykonywanie przez syndyka jest niedopuszczalne bez jego zezwolenia lub bez zezwolenia rady wierzycieli, jak również zwraca uwagę na popełnione przez syndyka uchybienia,
- **masa upadłości** – jest to ogół zbywalnych praw majątkowych przysługujących upadłemu, przeznaczonych do zaspokojenia wierzycieli, np. ruchomości, nieruchomości, wierzytelności itp.
- **spis inwentarza** – jest to spis praw, ruchomości, nieruchomości oraz środków pieniężnych zgromadzone w kasie i na rachunkach bankowych upadłego; spisu inwentarza wraz ze spisem należności dokonuje syndyk w celu ustalenia składu masy upadłości
- **plan likwidacyjny** - określa proponowane sposoby sprzedaży składników majątku upadłego,
- **likwidacja masy upadłości** – jest to sprzedaż z wolnej ręki lub w drodze przetargu lub aukcji przedsiębiorstwa upadłego w całości lub jego zorganizowanych części, nieruchomości i ruchomości, wierzytelności oraz innych praw majątkowych wchodzących w skład masy upadłości albo przez ściągnięcie wierzytelności od dłużników upadłego i wykonanie innych jego praw majątkowych; sprzedaż dokonuje syndyk pod nadzorem sędziego-komisarza,
- **plan podziału** – jest to sporządzany przez syndyka plan podziału funduszu masy upadłości, w którym:
 - 1) określa się sumę podlegającą podziałowi;
 - 2) wymienia się wierzytelności i prawa osób uczestniczących w podziale;

- 3) określa się sumę, jaka każdemu z uczestników przypada z podziału;
- 4) wskazuje się, które sumy mają być wypłacone, a które i z jakich przyczyn mają być pozostawione w depozycie sądowym lub pozostawione w masie upadłości na zaspokojenie wierzytelności objętych nierozpoznanymi sprzeciwami;
- 5) określa się, czy plan podziału jest częściowy czy ostateczny.

Po zatwierdzeniu planu podziału syndyk wydaje każdemu wierzycielowi należną mu kwotę.

- **plan spłaty wierzycieli** - w postanowieniu o ustaleniu planu spłaty wierzycieli sąd określa, w jakim zakresie i w jakim czasie, nie dłuższym niż trzydzieści sześć miesięcy, upadły jest obowiązany spłacać zobowiązania uznane na liście wierzytelności a niewykonane w toku postępowania upadłościowego na podstawie planów podziału oraz jaka część zobowiązań upadłego powstałych przed dniem ogłoszenia upadłości zostanie umorzona po wykonaniu planu spłaty wierzycieli,
- **układ** –jest to swego rodzaju umowa między upadłym a wierzycielami zatwierdzona przez Sąd dotycząca spłaty wierzycieli; jeżeli zostanie uprawdopodobnione, że w drodze układu zostaną osiągnięte cele postępowania, sędzia-komisarz, na wniosek upadłego, postanowieniem zwołuje zgromadzenie wierzycieli w celu zawarcia układu; zwołując zgromadzenie wierzycieli sędzia-komisarz może wstrzymać likwidację majątku upadłego, w szczególności lokalu mieszkalnego albo domu jednorodzinnego, w którym zamieszkuje upadły;

Cel postępowania upadłościowego

POSTĘPOWANIE UPADŁOŚCIOWE – ETAPY

I. Etap: postępowanie w przedmiocie ogłoszenia upadłości konsumenckiej:

- czas trwania – kilka miesięcy,
- postępowanie inicjuje wniosek o ogłoszenie upadłości konsumenckiej złożony przez dłużnika,
- na tym etapie sąd bada, czy wniosek o ogłoszenie upadłości konsumenckiej spełnia wszystkie wymogi formalne oraz dokonuje oceny, czy zostały spełnione przesłanki ogłoszenia upadłości konsumenckiej i czy nie zachodzą okoliczności skutkujące jego oddaleniem,

Możliwe zakończenie:

- 1) zwrot wniosku z powodu nieuzupełnionych braków,
- 2) odrzucenie wniosku m.in. z powodu niedopuszczalności wniosku
- 3) oddalenie wniosku¹,
- 4) wydanie postanowienia o ogłoszeniu upadłości konsumenckiej².

¹ Sąd oddali wniosek o ogłoszenie upadłości:

- jeżeli dłużnik doprowadził do swojej niewypłacalności lub istotnie zwiększył jej stopień umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa.
- jeżeli w okresie dziesięciu lat przed dniem zgłoszenia wniosku:
 - w stosunku do dłużnika prowadzono postępowanie upadłościowe według przepisów tytułu niniejszego, jeżeli postępowanie to zostało umorzono z innych przyczyn niż na wniosek dłużnika,
 - ustalony dla dłużnika plan spłaty wierzycieli uchylono w razie nie wykonywania przez upadłego obowiązków określonych w planie spłaty wierzycieli,
 - dłużnik, mając taki obowiązek, wbrew przepisom ustawy nie zgłosił w terminie wniosku o ogłoszenie upadłości,
 - czynność prawna dłużnika została prawomocnie uznana za dokonaną z pokrzywdzeniem wierzycieli.
 - w stosunku do dłużnika prowadzono postępowanie upadłościowe, w którym umorzono całość lub część jego zobowiązań, chyba że do niewypłacalności dłużnika lub zwiększenia jej stopnia doszło pomimo dochowania przez dłużnika należytej staranności,
 - chyba że przeprowadzenie postępowania mimo zaistnienia wyżej wymienionych przesłanek jest uzasadnione względami słuszności lub względami humanitarnymi.
- jeżeli dane podane przez dłużnika we wniosku są niezgodne z prawdą lub niepełne, chyba że niezgodność lub niepełność nie są istotne lub przeprowadzenie postępowania jest uzasadnione względami słuszności lub względami humanitarnymi.

² Uwzględniając wniosek o ogłoszenie upadłości, sąd wydaje postanowienie o ogłoszeniu upadłości, w którym:

- 1) wymienia imię i nazwisko, miejsce zamieszkania, adres oraz numer PESEL dłużnika (upadłego), a jeżeli upadły nie posiada numeru PESEL - dane umożliwiające jego jednoznaczną identyfikację;
- 2) określa, że upadły jest osobą nieprowadzącą działalności gospodarczej;
- 3) wzywa wierzycieli upadłego do zgłaszania wierzytelności w terminie trzydziestu dni od dnia obwieszczenia postanowienia o ogłoszeniu upadłości w Rejestrze;
- 4) wzywa osoby, którym przysługują prawa oraz prawa i roszczenia osobiste ciężące na nieruchomości należącej do upadłego, jeżeli nie zostały ujawnione w księdze wieczystej, do ich zgłaszania w terminie trzydziestu dni od dnia obwieszczenia postanowienia o ogłoszeniu upadłości w Rejestrze, pod rygorem utraty prawa powoływania się na nie w postępowaniu;

5) wyznacza sędziego-komisarza oraz syndyka.

II. Postępowanie upadłościowe właściwe

- czas trwania – ok. roku,
- właściwe postępowanie upadłościowe prowadzone jest w przypadku wydania przez sąd postanowienia o ogłoszeniu upadłości konsumenckiej,
- w toku tego postępowania wyznacza się syndyka masy upadłości, który dokonuje:
 - spisu inwentarza i oszacowania masy upadłości - ustalenia składu i wartości masy upadłości, tj. majątku i dochodów upadłego konsumenta,
 - sporządzenia listy wierzytelności – w tym momencie wierzyciele mogą zgłaszać swoje wierzytelności,
 - likwidacji majątku i podziału upłynnionego majątku tj. sprzedaży majątku upadłego i podziału uzyskanych w ten sposób środków między wierzycieli ujętych na liście wierzytelności, o ile upadły konsument posiada jakiś majątek

Środki uzyskane z podziału przekazane zostaną na zaspokojenie wierzycieli i pokrycie kosztów postępowania,

Możliwe zakończenie:

- 1) wydanie postanowienia o umorzeniu zobowiązań upadłego bez ustalania planu spłaty w sytuacji, gdy upadły nie jest w stanie wykonywać planu spłaty (w wyjątkowych sytuacjach),
- 2) wydanie postanowienia o ustaleniu planu spłaty,
- 3) umorzenie postępowania upadłościowego, */Sąd może umorzyć postępowanie na wniosek dłużnika albo jeśli nie dopełni on obowiązków nałożonych na niego przez Sąd, np. nie wyda on syndykowi całego majątku/*

III. Wykonywanie planu spłaty

- czas trwania – nawet kilka lat,
- etap ten polega na częściowej, ratalnej spłacie wierzycieli przez maksymalnie trzyletni okres,
- Sąd określa również w jakiej części niespłacone zobowiązania upadłego konsumenta zostaną umorzone po wykonaniu Planu Spłaty Wierzycieli,
- w czasie wykonywania planu spłaty upadły jest obowiązany składać sądowi corocznie, do końca kwietnia każdego roku, sprawozdanie z wykonania planu spłaty wierzycieli za poprzedni rok kalendarzowy, w którym upadły wykazuje: osiągnięte przychody, spłacone kwoty, nabyte składniki majątkowe o wartości przekraczającej przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku za ostatni kwartał okresu sprawozdawczego, ogłoszone przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego,

Możliwe zakończenie:

- 1) uchylenie planu spłaty wraz z umorzeniem zobowiązań upadłego w wyjątkowych okolicznościach (głównie z uwagi na zły stan zdrowia upadłego uniemożliwiający mu zarobkowanie),
- 2) wydanie postanowienia o stwierdzeniu wykonania planu spłaty i umorzenia zobowiązań,
- 3) uchylenie planu spłaty bez umorzenia zobowiązań (w przypadku naruszenia obowiązków – w takiej sytuacji wszystkie wierzytelności „pozostają w mocy”).

WNIOSEK O OGŁOSZENIE UPADŁOŚCI

Informacje potrzebne do złożenia wniosku:

- 1) imię i nazwisko, miejsce zamieszkania oraz numer PESEL dłużnika;
- 2) wskazanie miejsc, w których znajduje się majątek dłużnika;
- 3) wskazanie okoliczności, które uzasadniają wniosek i ich uprawdopodobnienie;
- 4) aktualny i zupełny wykaz majątku z szacunkową wyceną jego składników;
- 5) spis wierzycieli z podaniem ich adresów i wysokości wierzytelności każdego z nich oraz terminów zapłaty;
- 6) spis wierzytelności spornych z zaznaczeniem zakresu w jakim dłużnik kwestionuje istnienie wierzytelności;
- 7) listę zabezpieczeń ustanowionych na majątku dłużnika wraz z datami ich ustanowienia, w szczególności hipotek, zastawów i zastawów rejestrowych;

W związku z powyższym najważniejszym jest spisanie stanu faktycznego, który doprowadził do niewypłacalności. Chodzi o napisanie tekstu w formie swego rodzaju „opowiadania” o tym jak doszło do powstania zobowiązań, kiedy one powstały, jak przebiegała kariera zawodowa dłużnika, co dłużnik robi w tym momencie, jaka jest jego sytuacja osobista i majątkowa oraz możliwości zarobkowe.

SKUTKI OGŁOSZENIA UPADŁOŚCI

Najważniejsze efekty:

- wszystkie postępowania egzekucyjne i sądowe (o zapłatę) wszczęte przed ogłoszeniem upadłości ulegają zawieszeniu,
- z chwilą ogłoszenia upadłości następuje zatrzymanie naliczania odsetek od wierzytelności, które nie zostały zabezpieczone rzeczowo,
- wraz z umorzeniem zobowiązań upadłego następuje jego oddłużenie, jednakże alimenty, renty, obowiązek naprawienia szkody i zadośćuczynienia oraz obowiązki z tytułu kar i środków karnych nie ulegają umorzeniu;

Skutki ogłoszenia upadłości konsumenckiej względem majątku dłużnika. Masa upadłości

- upadły nie ma swobody w dysponowaniu majątkiem wchodzącym do masy upadłościowej,
- upadły może dysponować jedynie majątkiem niewchodzącym do masy upadłościowej lub z niej wyłączonym,
- po wydaniu postanowienia o ogłoszeniu upadłości konsumenckiej upadły ma obowiązek wskazać i wydać cały swój majątek syndykowi; upadły musi również przekazać syndykowi wszystkie dokumenty dotyczące jego działalności i majątku;
- po ogłoszeniu upadłości, upadły zobowiązany jest udzielać syndykowi i sędziemu-komisarzowi wszystkich niezbędnych informacji;

- po ogłoszeniu upadłości majątek upadłego staje się masą upadłości, która służy zaspokojeniu wierzycieli;
- w skład masy upadłości wchodzi majątek upadłego, który posiadał zarówno w dniu ogłoszenia upadłości jak i nabyty przez niego w toku postępowania upadłościowego, tj. nieruchomości, ruchomości, wierzytelności, prawa majątkowe itp.; oznacza to, że posiadane przez upadłego rachunki bankowe czy nieruchomości zostaną zajęte przez syndyka; jeżeli w toku postępowania upadłościowego upadły odziedziczył spadek lub otrzymał darowiznę, to ich przedmioty również wejdą w skład masy upadłościowej;
- z dniem ogłoszenia upadłości jednego z małżonków powstaje między małżonkami rozdzielność majątkowa; jeżeli małżonkowie pozostawali w ustroju wspólności majątkowej, majątek wspólny małżonków wchodzi do masy upadłości, a jego podział jest niedopuszczalny,³

W razie wątpliwości co wchodzi w skład masy upadłości, rozstrzyga je sędzia komisarz na wniosek upadłego lub syndyka

Jaki majątek nie wchodzi do masy upadłości - czego nie może zająć syndyk

- 1) majątek osobisty współmałżonka,
- 2) wynagrodzenie za pracę upadłego w części niepodlegającej zajęciu,
- 3) kwota uzyskana z tytułu realizacji zastawu rejestrowego lub hipoteki, jeżeli upadły pełnił funkcję administratora zastawu lub hipoteki, w części przypadającej zgodnie z umową powołującą administratora pozostałym wierzycielom,
- 4) mienie przeznaczone na pomoc dla pracowników upadłego i ich rodzin, stanowiące zgromadzone na odrębnym rachunku bankowym środki pieniężne zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, tworzonego na podstawie przepisów o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, wraz z przypadającymi po ogłoszeniu upadłości kwotami pochodzącymi ze zwrotu udzielonych pożyczek na cele mieszkaniowe, wpłatami odsetek bankowych od środków tego funduszu oraz opłatami pobieranymi od korzystających z usług i świadczeń socjalnych finansowanych z tego funduszu organizowanych przez upadłego
- 5) mienie, które jest wyłączone od egzekucji według kodeksu postępowania cywilnego, tj.:
 - przedmioty urządzenia domowego, pościel, bielizna i ubranie codzienne, niezbędne dla dłużnika i będących na jego utrzymaniu członków jego rodziny, a także ubranie niezbędne do pełnienia służby lub wykonywania zawodu;
 - zapasy żywności i opału niezbędne dla dłużnika i będących na jego utrzymaniu członków jego rodziny na okres jednego miesiąca;
 - jedna krowa lub dwie kozy albo trzy owce potrzebne do wyżywienia dłużnika i będących na jego utrzymaniu członków jego rodziny wraz z zapasem paszy i ściółki do najbliższych zbiorów;
 - narzędzia i inne przedmioty niezbędne do osobistej pracy zarobkowej dłużnika oraz surowce niezbędne dla niego do produkcji na okres jednego tygodnia, z wyłączeniem jednak pojazdów mechanicznych;
 - u dłużnika pobierającego okresową stałą płacę – pieniądze w kwocie, która odpowiada nie podlegającej egzekucji części płacy za czas do najbliższego terminu wypłaty, a u dłużnika nie otrzymującego stałej płacy – pieniądze niezbędne dla niego i jego rodziny na utrzymanie przez dwa tygodnie;

³ Małżonek upadłego może dochodzić w postępowaniu upadłościowym należności z tytułu udziału w majątku wspólnym, zgłaszając tę wierzytelność sędziemu-komisarzowi.

- przedmioty niezbędne do nauki, papiery osobiste, odznaczenia i przedmioty służące do wykonywania praktyk religijnych oraz przedmioty codziennego użytku, które mogą być sprzedane tylko znacznie poniżej ich wartości, a dla dłużnika mają znaczną wartość użytkową;
- produkty lecznicze niezbędne do funkcjonowania podmiotu leczniczego przez okres trzech miesięcy oraz niezbędne do jego funkcjonowania wyroby medyczne;
- przedmioty niezbędne ze względu na niepełnosprawność dłużnika lub członków jego rodziny.

Ochrona upadłego

- w przypadku sprzedaży nieruchomości upadłego zostaną mu przyznane środki na inny lokal mieszkalny w wysokości odpowiadającej przeciętnemu czynszowi najmu lokalu mieszkalnego za okres od 12 do 24 miesięcy,
- Sędzia-komisarz określa zakres i czas korzystania przez upadłego lub osoby mu bliskie, którzy w dacie ogłoszenia upadłości zamieszkiwali w mieszkaniu znajdującym się w lokalu lub w budynku wchodzącym do masy upadłości, z tego mieszkania,
- upadły uzyskuje możliwość zachowania lokalu mieszkalnego albo domu jednorodzinnego, jeżeli na takie rozwiązanie zgodzą się wierzyciele zawierając układ; do czasu zawarcia układu sędzia-komisarz może wstrzymać likwidację majątku upadłego, w szczególności lokalu mieszkalnego albo domu jednorodzinnego, w którym zamieszkuje upadły,
- wierzyciele nie mogą wszcząć postępowania egzekucyjnego, a już wszczęte ulegają zawieszeniu,
- wynagrodzenie za pracę pozostaje wolne od zajęcia na tych samych zasadach co w postępowaniu egzekucyjnym;